

DERLEME / LITERATURE REVIEW

Başkanlar Sözleşmesi'nin (Covenant of Mayors) İklim Politikaları Üzerindeki Etkisi: Eskişehir Tepebaşı Belediyesi Örneği*

The Impact of the Covenant of Mayors on Climate Policies: The Case of Eskişehir Tepebaşı Municipality

Başak Demiray¹

¹ Sürdürülebilirlik Koordinatörü, Tepebaşı Belediyesi, Eskişehir/Türkiye, bdemiray@anadolu.edu.tr

Özet

1970'lerden bu yana sanayinin hızla gelişmesi ve artan nüfusun etkisiyle çevreye verilen zarar kuşkusuz artmıştır. Artan kirliliğin boyutları canlılar ve doğal kaynaklar üzerinde tamir edilemez etkiler yaratmış, iklim değişikliği geri dönüştürülemez enerji tüketimi, su kıtlığı, artan atık tüketimi ve doğal kaynakların tükenmesi riski gibi problemleri de beraberinde getirmiştir. Bu süreçte yapıları ve özellikleri nedeniyle kentler ve yerel yönetimler, iklim değişikliği ile ilgili politika hazırlamada daha etkili olabilecek ve daha hızlı harekete geçebilecek aktörler olarak ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu noktada iklim değişikliği konusunda politikaların oluşturulması, eylem planlarının hazırlanması, uyum ve azaltım çalışmaları için kentlere rehberlik edecek ağlara ihtiyaç duyulmuştur. Bu kapsamda, kentlerin işbirliğini güçlendirerek küresel iklim değişikliğiyle mücadelede bilgi, tecrübe, proje, mali destek ve örnek uygulama paylaşımları gibi katkılar sunan Başkanlar Sözleşmesi (Covenant of Mayors - CoM) bu ağlara örnek olarak gösterilmektedir. İklim değişikliği sorununa yerel ölçekte çözümler geliştirilmesine olanaklar sağlayan CoM'un, yerel yönetimlerin iklim politikaları çalışmalarına yön verdiği, küresel çapta yapılan çalışmalara da ivme kazandırdığı bilinmektedir. Bu çalışmada, Başkanlar Sözleşmesi'nin Eskişehir Tepebaşı Belediyesi'nin iklim politikaları üzerindeki etkilerinin ortaya konması amaçlanmıştır. Bu bağlamda, Tepebaşı Belediyesi'nin CoM'a taraf olduktan sonra yaptığı iklim değişikliği üzerine olan çalışmaları betimsel olarak analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Başkanlar Sözleşmesi, İklim Değişikliği, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları, Yerel Yönetim

Abstract

Since the 1970s, the damage to the environment has undoubtedly increased due to the rapid development of the industry and the increasing population. The increasing amount of pollution has created irreparable effects on living things and natural resources, climate change has brought problems such as non-recyclable energy consumption, water scarcity, increasing waste consumption and the risk of depletion of natural resources. In this process, due to their structures and characteristics, cities and local governments have begun to emerge as actors that can be more effective in preparing policies on climate change and take action more quickly. At this point, networks were needed to guide cities for climate change policies, action plans, adaptation and mitigation. In this context, the (Covenant of Mayors - CoM), which contributes to the fight against global climate change by strengthening the cooperation of cities, such as sharing knowledge, experience, projects, financial support and exemplary implementation, is cited as an example to these networks. It is known that CoM, which provides opportunities to develop local scale solutions to the problem of climate change, guides the climate policies of local governments and accelerates the global studies. In this study, it is aimed to reveal the effects of the Covenant of Mayors on the climate policies of Eskişehir Tepebaşı Municipality. In this context, the studies of Tepebaşı Municipality on climate change after becoming a party to CoM will be analyzed descriptively.

Keywords: Covenant of Mayors, Climate Change, SDGs, Local Government

* Bu makale I. Uluslararası Sağlık ve İklim Değişikliği Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Bu makaleden şu şekilde alıntı yapınız / Cite this article as: Demiray B. Başkanlar Sözleşmesi'nin (Covenant of Mayors) İklim Politikaları Üzerindeki Etkisi: Eskişehir Tepebaşı Belediyesi Örneği. *Climatehealth*. 2021;1(2):82-88

Sorumlu Yazar / Corresponding Author:

Başak Demiray, Tepebaşı Belediyesi, Sürdürülebilirlik Koordinatörü,
Eskişehir/Türkiye,
E-mail: bdemiray@anadolu.edu.tr

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

1. GİRİŞ - AMAÇ

II. Dünya Savaşından sonra yaşanan sanayileşme ve dünya nüfusunun artış göstermesi küresel anlamda çevresel tahribatın artmasına yol açmıştır. Bu dönüşümle beraber aşırı üretim ve tüketime sebebiyet veren faaliyetlerin günümüze kadar gelmesi, kaynakların zamanla azalması ve ekolojik dengenin bozulmasına neden olmuştur (Demiray, 2017). Sanayileşme insanlık tarihinde yarattığı tahmin etmesi imkansız sosyo-ekonomik dönüşümlerin yanında küresel ısınma gibi küresel mücadele gerektiren sonuçları beraberinde getirmiştir (Köse, 2018). Ekosistemin yapısını, işleyişini ve dengesini bozan, biyolojik çeşitliliğin azalması ve bazı türlerin yok olması ve iklim değişikliğine sebep olan bu problemlere (Demir, 2021) üretilen çözümler, yerel ve küresel düzeydeki çabalarla zamanla şekillenmiştir (Uzel, 2006, s. 74). Özellikle kentler ve yerel yönetimlerin küresel bir sorun haline gelen iklim değişikliği ile mücadelede çözümün bir parçası olmaları, yerel bazda yapılacak her türlü çalışmanın önemini vurgulamaktadır. Bu anlamda iklim değişikliği politikalarını yürütme, bu yönde eylem planlarını hazırlama, uyum ve azaltım çalışmalarında yerel yönetimlere yol gösterecek küresel ağların, iklim değişikliği ile mücadelede rolleri büyüktür. İklim değişikliği sorununa yerel ölçekte çözümler geliştirilmesini sağlayan, bahsi geçen küresel ağlardan olan Başkanlar Sözleşmesi'nin Eskişehir Tepebaşı Belediyesi'nin iklim politikaları üzerindeki etkilerinin ortaya konmasını amaçlayan bu araştırma, çalışmanın konusunu oluşturmaktadır.

2. YÖNTEM

Araştırmada, iklim değişikliği politikalarını yönetmede binlerce gönüllü yerel yönetime rehberlik eden Başkanlar Sözleşmesi'nin, Eskişehir Tepebaşı Belediyesi'nin iklim politikaları üzerindeki etkilerinin ortaya konması amacıyla betimsel durum çalışması gerçekleştirilmiştir. İklim değişikliği politikalarında yerel yönetimlerin rolü ve Başkanlar Sözleşmesi'nin bu politikalara etkisi, doküman analizi ve konu hakkında yapılan çalışmalara yer veren kitap, dergi, makale, internet yayını gibi araçlardan elde edilen bulgulardan yararlanılarak anlatılmıştır.

3. BULGULAR

Günümüze kadar iklim değişikliğiyle ilgili çeşitli toplantılar gerçekleştirilmiş olup, konuyla ilgili ülkelerden emisyonlarını azaltmaları için taahhüt vermeleri beklenmektedir. Bunlardan biri ülkemizle beraber 197 ülkenin taraf olduğu, 1994 yılında yürürlüğe giren Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (BMİDÇS)'dir. Bir diğer çalışma 1997'de kabul edilip 2005'de yürürlüğe giren Kyoto Protokolü'dür. Bu kapsamda, ilgili ülkelerden baz alınan yıl olan 1990 itibarıyla 2012'ye kadar %5, 2020'ye kadar %18 oranında emisyonlarını azaltmaları beklenmektedir (Baltacı, 2019). 2015 yılında kabul edilen ve BMİDÇS'ne dayanan Paris Anlaşması ise Kyoto Protokolü'nün sona erme tarihi olan 2020 sonrası iklim değişikliği stratejilerini düzenlemeyi amaçlamaktadır. Küresel ortalama sıcaklık sınırının yüzyıl sonuna kadar 1,5-2°C altında tutulmasını hedefleyen anlaşma çerçevesinde, Türkiye ulusal katkı niyetini 2015 yılında sunmuş, fakat henüz taraf olmamıştır.

Son olarak Aralık 2019'da AB Komisyonu tarafından açıklanan Avrupa Yeşil Mutabakat Çağrısı (European Green Deal) 2030'a kadar emisyon salınımı %50 azaltmayı, 2050 yılına kadar da net sıfır karbon salım hedefine ulaşmayı ve AB ile ticarete bulunan ülkelerin Paris Anlaşması'ndan doğan sorumluluklarını yerine getirmeyi amaçlamaktadır.

Türkiye ise coğrafi konumu itibarıyla küresel ısınmanın neden olacağı olumsuz etkilerden dolayı risk altındadır. Yakın zamanda iklim değişikliğinden kaynaklı sorunlarla karşılaşma olasılığı yüksek olan ülkemiz, küresel iklim değişikliğiyle mücadelede önemli girişimlerde bulunmuştur (Köse, 2018). Çevresel problemler ve bu problemlerin olumsuz etkileriyle ilk olarak 1970'li yıllarda tanışan Türkiye, dünyadaki birçok ülkede şekillenen çevresel düzenleme ve çevreci örgüt yapılarının ortaya çıkmasıyla harekete geçmiş, bu yıllardan sonra çevre politikaları geliştirmeye başlamıştır (Kaya, 2012). Türkiye'nin iklim değişikliği konusuyla ilgili çalışmaya başlamasında, insanlığı tehdit eden küresel bir sorundan yakından etkilenecek olunması, durum karşısında ortak mücadelede yer alınması ve AB mevzuatına uyum sağlama gibi düşünceler etkili olmuştur (Köse, 2018).

Türkiye, iklim değişikliği konusunu Kyoto Protokolü'ne kadar sadece bir dış politika olarak görmüştür. Bu süreçten sonra iklim değişikliğine yönelik eylemlerini şekillendiren hükümet, bu yönde geliştirdiği stratejileri yönetebilmek amacıyla kurumsal düzenlemeleri uygulamaya başlamıştır (Özışık, 2020). Son olarak Şubat 2021'de İklim Değişikliğiyle Mücadele Çalıştayı gerçekleştirilmiştir. Küresel iklim değişikliğiyle mücadele kapsamında 14 maddelik sonuç bildirgesinin açıklandığı programın öne çıkan planları aşağıdaki gibidir:

- İklim Kanunu için temel sorumluluk ve eylemleri içeren bir İklim Değişikliğiyle Mücadele Raporu meclise sunulacaktır
- Tüm kurumların iklim değişikliğine uyum ve azaltım çalışmalarına yönelik 2050 Ulusal İklim Değişikliği Stratejisi ve Eylem Planı uygulamaya konulacaktır
- Akıllı şehir ve sıfır atık uygulamaları yaygınlaştırılacaktır
- Yenilenebilir enerji kaynaklarından elektrik üretim kapasitesi arttırılacaktır
- Emisyon Ticaret Sistemi hayata geçirilecektir
- 2023 yılında binalarımızda kullandığımız fosil yakıtlar %25 oranında azaltılacaktır
- Ulusal İklim Değişikliği Platformu ile Ulusal İklim Değişikliği Araştırma Merkezi kurulacaktır

Öte yandan dünya nüfusunun yaklaşık olarak yarısının şehirlerde yaşadığı bilinmektedir. Bu oranın 2030'a kadar %60'a ulaşması beklenmektedir (Cavan, Kingston, 2012; UN-Habitat, 2012a). Şehirler çok nüfuslu olmaları ve ekonomik faaliyetleri yüzünden emisyon artışına sebep olmalarının yanında, iklim değişikliğiyle gelen sel, fırtına, sıcaklık ve kuraklık gibi risklerle karşı karşıyadırlar. Şehirlerin bu durumdan olumsuz etkilenmesi, iklim eyleminin azaltım ve uyum politikaları açısından ele alınmasını gerekli kılmaktadır (Demir, 2021).

İklim değişikliği ve kent ilişkisini iklim değişikliği, kentsel sistemler ve etkilenen sosyal gruplar olarak 3 grupta ele almak mümkündür. Kentsel sistemler ve etkilenen sosyal gruplar için kent yoksulluğunu azaltma konusu, iklim değişikliği ve kentsel sistemler konusunda iklim değişikliği riskini yönetme ön plana çıkmaktadır. Son

olarak, iklim değişikliği ile etkilenen sosyal gruplar konusunda afet riskinin azaltılması hedeflenmektedir (Demir, 2021):

Şekil 1. Kent ve iklim değişikliği ilişkisi

Kaynak: Demir, 2021

Son zamanlarda kentlerin iklim değişikliği konusundaki rolü ile ilgili araştırmaların arttığı gözlemlenmiştir (Broto ve Bulkeley, 2013). Özellikle Kyoto Protokolü'yle birlikte anlam kazanan kentsel iklim değişikliği araştırmaları, bu alanda kentlerin önemli rollerinin olduğunu ortaya koymuştur (Demirci, 2015). Bu anlamda iklim değişikliği ile mücadelede kentlerin proaktif olarak yaptıkları ve yapacakları faaliyetler büyük önem taşımaktadır.

Diğer yandan yerel yönetimlerin toplumun hayat kalitesini ve sağlıklarını ilgilendiren küresel iklim değişikliği sorununa zaman içinde daha fazla dahil olduğu gözlemlenmiştir. Küresel sorunlara hükümetlerin izlediği yollardan farklı olarak yerel yönetimler, yerel sorunlara hakimiyetleri sayesinde çözüm noktasında avantajlı kabul edilmektedirler. Dolayısıyla iklim değişikliğine uyum ve etkilerini azaltım çalışmalarında yerel yönetimlerin önemli rolleri vardır (Demir, 2021).

Sosyal, çevresel ve ekonomik etkileriyle yerel yönetimlerin gündeminde olan ve sürdürülebilir kalkınma sorunu olan iklim değişikliği, dünyada yerel kalkınma çabalarının bir parçası haline gelmiştir. Bu doğrultuda dünyadaki yerel yönetimler karbon salınımının azaltılması ve küresel iklim değişikliğinin olumsuz etkilerine uyum amacıyla politikalar belirlemiş ve eylem planları hazırlamaya başlamışlardır (Mazlum, 2009). Yerel aktörlerin emisyon salınımını indirmek

için giriştikleri faaliyetler ülkelere göre farklılık göstermekle birlikte konuyla ilgili yapılan çalışmalar, emisyon salınımlarının yarısıyla ilgili önlemlerin yerel yönetimlerin denetimlerinde olduğunu göstermektedir (Lindseth, 2004). Yerel yönetimlere rehberlik eden, uyum azaltım politikasının uygulanmasını gösteren sera gazı yönetim süreci Şekil 2'de gösterilmiştir (Demir, 2021):

Şekil 2. Sera gazı yönetim çerçevesi

Kaynak: Demir, 2021

Şekle göre yerel yönetimler öncelikli olarak emisyon azaltımını takip edebilmek için bir sera gazı envanteri oluşturmalı ve azaltım politikalarına odaklanmış azaltım hedefleri belirlemelilerdir. Bu hedeflere ulaşmak için kurumsal politik kararlar çerçevesinde azaltım stratejileri belirleyen yerel yönetimler, uygulamalar sonrası azaltım sürecini izleyerek raporlandırmalıdır.

İklim değişikliği ile mücadele konusunda küresel anlamda çalışmalar yapan, bahsi geçen emisyonları azaltmak için kurumsal birtakım politikalar benimseyen yerel yönetimler, küresel sorunlara yerel çözümler üretmek için gönüllü inisiyatif olarak iklim odaklı platformlarda yer almaktadırlar. Başkanlar Sözleşmesi, iklim değişikliğine karşı uyum ve azaltım çalışmaları yapacak, bu doğrultuda iklim ve enerji planları uygulayacak gönüllü birçok yerel yönetimi bir araya getiren hatırı sayılır sözleşmelerden biridir. Sözleşmeyi imzalayan kentler, karbon salınımlarını azaltma yönünde hedeflerine ulaşmak için belli bir politikanın benimsenmesi, gerekli önlemlerin alınması ve bu yönde uygulama yapılması hususunda belirli adımlara uymayı

taahhüt etmektedirler. 2030'a kadar emisyonlarını % 40 oranında azaltmak amacıyla sözleşmeye taraf olan imzacı kentler, iklim değişikliğinin etkilerine uyum kapsamında kapasitelerini güçlendirme, vatandaşlarının güvende olacağı ve sürdürülebilir enerjiye erişimin sağlandığı bir vizyonu desteklemektedirler.

İmzacı yerel yönetimler, verdikleri taahhüt çerçevesinde emisyon azaltımının yanı sıra daha fazla yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı ve enerji verimliliğinin yaygınlaştırılmasını sağlamayı, bir Sürdürülebilir Enerji ve İklim Eylem Planı sunmayı, planın izlenmesi ve doğrulanması amacıyla her iki yılda bir ilerlemeyi raporlamayı da taahhüt etmektedirler. İklim değişikliğinin etkilerine uyum sağlayarak kentlerin dirençliliğini arttırmayı amaçlayan CoM 2030 için Türkiye'den de birçok büyükşehir, il ve ilçe belediyelerin yer aldığı görülmektedir.

Tablo 1. CoM 2030'a taraf olan Türkiye Kentleri

Bodrum, Muğla	Sakarya Büyükşehir	Mezitli, Mersin
Konak, İzmir	Gaziantep Büyükşehir	İzmir Büyükşehir
Yenişehir, Mersin	Pendik, İstanbul	Nilüfer, Bursa
Denizli Büyükşehir	Bayındır, İzmir	Tepebaşı, Eskişehir
Yenimahalle, Ankara	Şişli, İstanbul	Kadıköy, İstanbul
Bolu Büyükşehir	Bağcılar, İstanbul	Eskişehir Büyükşehir
Çorlu, Tekirdağ	Bursa Büyükşehir	Karşıyaka, İzmir

Kaynak: <https://www.eumayors.eu/about/covenant-community/signatories.html> (Erişim Tarihi: 12.04. 2021)

Tepebaşı Belediyesi, Başkanlar Sözleşmesi'ne 2013 yılında taraf olarak 2020 yılına kadar sera gazı salınımlarını %23 oranında azaltacağını taahhüt etmiştir. Tepebaşı, verdiği taahhüt çerçevesinde 2014 yılında Sürdürülebilir Enerji Eylem Planı hazırlayarak plana uygun sektörel çeşitli sera gazı azaltım hedefleri belirlemiştir. Sözleşmenin gereklerine uygun şekilde adımları takip eden belediye, 2017 ve 2018 yıllarında Tepebaşı Bölgesi'nin enerji tüketimlerini baz alan gelişme raporları hazırlayarak ilk ara raporunda 3, ikinci ara rapordan 7 mükemmellik ölçütü yakalamıştır.

Başkanlar Sözleşmesinin getirdiği sorumluluklardan olan biri de kamuoyunu yapılan enerji ve iklim çalışmaları hakkında bilinçlendirmek ve aydınlatmaktır. Enerji Günleri etkinliği adı altında vatandaşa ulaşan Belediye, sektörel bazda yapılan iyi uygulamaları takip etme ve destekleme, yenilenebilir enerji kullanımı ve etkin enerji tüketiminin artırılmasını destekleyen karbon salınımının azaltmaya yönelik programlar gerçekleştirmektedir.

Diğer yandan Belediye Başkanları Sözleşmesi'ne imzacısı kentler, AB'nin çeşitli platformlarında birlikte davranmakta, proje ortaklıkları yapmakta ve yalnızca imzacıların yararlanabilecekleri AB fonlarından; Akıllı Kent, Yeşil Altyapı, Sürdürülebilir Ulaşım, Döngüsel Ekonomi, gibi başlıklarda açılan demo hibe projelerinden yararlanabilmektedirler. Tepebaşı Belediyesi, 2014-2020 yıllarını kapsayan Horizon 2020 - Araştırma ve İnovasyon Çerçeve Programı kapsamında REMOURBAN (REgeneration Model for accelerating the smart URBAN transformation) isimli projesiyle Avrupa Komisyonundan 5 Milyon Euro hibe almıştır. 7 ülkeden 22 ortağın katılımıyla gerçekleşen proje kapsamında, sürdürülebilir ve entegre çözümler uygulayarak Akıllı Kentsel Dönüşüm Modeline liderlik eden belediye, Yaşam Köyü adını verdiği kamusal alanda ekolojik duyarlılıkla inşa edilmiş bina ve sürdürülebilir çevre anlayışı için enerji verimini arttırmaya odaklanmış, çevre dostu bir kentsel ulaşım modeline olan talebi arttırmayı hedeflemiştir. Yaşam Köyü; Alzheimer Merkezi, Sağlıklı Yaşlılar (Deneyimli) Bakımevi, Engelli Montaj Atölyesi, Belde Evi, Sağlık Ocağı, Görme engelliler için GÖRSEM (Görme Engelliler Huzurevi) ile Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Merkezi Beceri ve Sanat (Hobi) Atölyesi ve bir ilkokuldan oluşmaktadır. Proje kapsamında kamusal hizmetlerde kullanılmak üzere alınan 4 adet elektrikli otobüs, belediye iç hizmetlerinde kullanılmak üzere alınan 22 adet hibrit araç ve vatandaşın hizmetine sunulmak üzere 30 elektrikli bisiklet almıştır. Yapılan çalışmalarla emisyon azaltımı hedeflenen projede, gerçekleştirilen çalışmaların ve elde edilen verilerin izlenebilir kılınması için bir "Akıllı Şehir İzleme Portalı" oluşturulmuştur.

Şekil 3. Tepebaşı Yaşam Köyü / REMOURBAN Projesi

Kaynak: <http://www.tepebasi.bel.tr/> (Erişim Tarihi: 12.04. 2021)

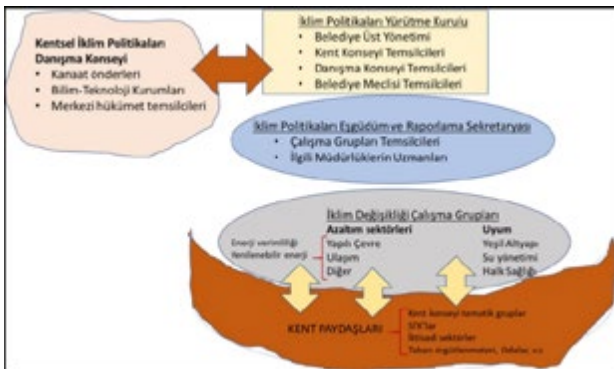
Öte yandan 2019 yılı Aralık ayında iklim krizinin kentlerde yaşanan en büyük sorunlardan biri olduğu gerekçesi ile Boğaziçi Üniversitesi, UN SDSN Türkiye, 350 Türkiye ve Yerel İzleme Araştırma ve Uygulamalar Derneği ortak girişimi ile 24 belediye İklim Deklarasyonu'na imza atmıştır. Böylece Tepebaşı Belediyesi'nin de içinde olduğu Deklarasyonla birlikte Paris Anlaşması'nın 1.5 derece hedefinin gerçekleştirilmesi için belediyeler, üzerlerine düşen sorumlulukları yerine getireceklerini ve somut adımlar atacaklarını taahhüt etmişlerdir.

Belediye, taraf olduğumuz Belediye Başkanları sözleşmesini 2020 yılında güncellemiştir. Tepebaşı bu kapsamda revize edilen sözleşmenin yeni adı olan "İklim ve Enerji için Belediye Başkanları Sözleşmesi"ne de taraf olarak 2030 yılı için karbondioksit emisyonlarını %40 azaltacağını taahhüt etmiştir. 2030 İklim ve Enerji için Belediye Başkanları Sözleşmesi çerçevesinde Sürdürülebilir Enerji ve İklim Eylem Planı hazırlayacak olan Tepebaşı, bu yönde insan kaynağını ve kurum kapasitesini geliştirmek için BEBKA 2020 yılı Mayıs-Haziran dönemi Teknik Destek Programı'na başvuru yapıp eğitim danışmanlık desteği almıştır. Yerel yönetimin iklim değişikliği ile mücadele kapsamında kapasitesini arttırmaya yönelik olan proje kapsamında, Sürdürülebilir Enerji ve İklim Eylem Planı hazırlık süreçleri konusunda belediye çalışanlarına aşağıda tasarlanan program sunulmuştur:

- SEİEP hazırlık süreçlerini yürütme
- Sürdürülebilirlik konusunda yerel yönetimlerin kapasitelerinin yükseltilmesi
- Başkanlar Sözleşmesi'nin süreç yönetimi ve online arayüz bilgilendirmesi
- Finansal kaynağa ve ulusal ağlara erişim
- İdari örgütlenme önerisi alınması

Yerel yönetimlerce iklim politikasının oluşturulması ve hayata geçirilmesi, kurumun kendine has özellikleri dikkate alınarak kurumsal yapılandırmanın biçimlendirilmesiyle mümkündür. Bu anlamda kentsel iklim eylem planının yürütülmesine dair bir idari yapının oluşturulması, iklim politikalarının uygulanması ve yerel bazda yaygınlaştırılmasını kolaylaştıracaktır. BEBKA Projesi ile alınan danışmanlık kapsamında Tepebaşı Belediyesi'nin ve Eskişehir'in özellikleri ve güçlü ve zayıf yanları, oluşabilecek riskler ve fırsatlar göz önüne alınarak bir kurumsal yapılanma ve yönetim önerisi sunulmuştur.

Şekil 4. Tepebaşı İklim Çalışmaları Kurumsal Yapılanma ve Yönetişim Önerisi

Kaynak: Demir, 2021

Neticede Tepebaşı Belediyesi'nin kurumsal iklim politikaları çerçevesinde gerçekleştirdiği uyum ve azaltım çabaları ve çalışmaları, belediye içinde odaklanmış bir çalışma alanının olması gerekliliğini ön plana çıkarmıştır. Buradan hareketle belediye bünyesinde 2021 yılı içinde İklim Değişikliği Müdürlüğü kurulmuş, Müdürlük hem kentsel hem de kurumsal bazda iklim çalışmalarının koordineli bir şekilde

yürütülebilmesi adına çalışma esasları belirlemiş ve çalışmalarına başlamıştır.

SONUÇ

Son yılların en büyük gündemi olan ve tüm dünyayı etkisi altına almaya başlayan küresel iklim değişikliği ani yağışlar, sel, kuraklık felaketleri gibi ortaya çıkan risklerle kentleri tehdit etmeye başlamıştır. Bu anlamda iklim değişikliğine uyum kapasitesinin geliştirilmesi amacıyla kentler, önleyici politikalar geliştirmek üzere eylem ve uyum planları hazırlama, belirlenen hedeflere ulaşma yolunda çalışmalar yürütmeye başlamışlardır. Yerel yönetimlerin sorumluluğunda hazırlanan eylem ve uyum planları, riskleri görmek ve bunlara karşı uygun önlemler almak açısından önem arz etmektedir.

Diğer yandan bugüne kadar izlenen sanayileşme doğrultusunun yeryüzünün iklimini değiştirdiğinin ortaya çıkması ile başlayan uluslararası işbirliği çalışmaları, yerel ve bölgesel bazlı harekete geçen yerel yönetimlere ivme kazandırmıştır. Küresel iklim değişikliğine karşı işbirliğini geliştiren ve bu anlamda Avrupa kentlerini mücadelede öncülük yapmaya teşvik eden platformlardan biri olan Belediye Başkanları Sözleşmesi, yerel yönetimleri emisyon azaltımı konusunda gerekli çalışmaları yapmaya davet etmektedir. Sözleşmeye taraf olan imzacı kentler, taahhütlerini pratik önlemlere ve projelere dönüştürmek için uyum ve azaltım çalışmaları yaparak düzenli aralıklarla bunları raporlandırmakla yükümlüdürler.

Tepebaşı Belediyesi uzun yıllardır enerji ve iklim üzerine çalışmalar yapmaktadır. Yerel ve bölgesel yönetimlerin, gönüllü olarak enerji verimliliği çalışmalarını desteklemeleri amacıyla 2013'de Başkanlar Sözleşmesi'ne taraf olan Belediye, iklim değişikliğine uyum sağlama konusunda stratejiler belirleyerek ve emisyonlarını azaltma yönünde ölçüm ve faaliyetleri içeren bir Sürdürülebilir Enerji Eylem Planı hazırlayarak bu yönde yaptığı çalışmaları belgelemiştir. Yeni güncellemeye de taahhüt veren belediye, 2030'a kadar CO2 emisyonunun %40 azaltılmasını hedeflemiş, iklim değişikliğine uyum sağlama konusunda stratejiler belirleyerek, emisyonlarını azaltma yönünde ölçüm ve faaliyetleri içeren bir Sürdürülebilir Enerji ve İklim Eylem Planı hazırlanması yönünde girişimlerde bulunmuştur. İklim değişikliği politikalarını yönetim plan ve süreçlerine

entegre eden Tepebaşı, konuyla ilgili eğitim ve proje çalışmaları gerçekleştirmekte, sektörel bazda yapılan iyi örnekleri desteklemek ve vatandaşı bilinçlendirmek amaçlı etkinlikler düzenlemekte, iklim değişikliği ile mücadele kapsamında insan kaynağının kapasitesini arttırmaya yönelik faaliyetlerde bulunmaktadır.

Başkanlar Sözleşmesi'ne taraf olduğundan beri iklim değişikliği konusundaki çalışmaları hızlandıran ve bu yöndeki kapasitesi artıran Tepebaşı Belediyesi'nin, kurum bünyesinde oluşturulan İklim Çalışmaları Kurumsal Yapılanması ve 2021 yılı içinde kurulan İklim Değişikliği Müdürlüğü ile hem kentsel hem de kurumsal bazda çalışmalarını başarıyla sürdüreceği düşünülmektedir.

Dolayısıyla çalışmada, iklim değişikliği sorununa yerel ölçekte çözümler geliştirilmesini sağlayan ve yerel yönetimlere bu anlamda rehberlik eden Başkanlar Sözleşmesi'nin, Eskişehir Tepebaşı Belediyesi'nin iklim değişikliği politikaları üzerinde olumlu etki yarattığı görülmüştür. Araştırma kapsamında, iklim değişikliği politikalarını benimseme ve bu doğrultuda faaliyetler gerçekleştirmeleri açısından yerel yönetimlere aşağıdaki öneriler getirilmiştir:

- Kentleşmenin sürdürülebilir olmasında ve var olan durumu iyileştirme yönelik çalışmaları hızlandırmak için yerel yönetimler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları doğrultusunda hareket etmeyi taahhüt etmelidirler.
- Yerel yönetimler, kentlerin iklim değişikliği ile mücadele etmelerinde onlara yol gösterecek ve yapılan çalışmaların bir takip sistemi içinde ilerlemelerine olanak sağlayan Başkanlar Sözleşmesi'ne taraf olmalıdırlar.
- Yerel yönetimler, iklim politikalarını kurumsal yönetim süreçlerine entegre etmeli ve bu alanda faaliyet göstermek üzere odaklanmış bir çalışma alanı oluşturmalarıdır.

KAYNAKLAR / REFERENCES

- Baltacı, G. (2019). "Küresel İklim Değişikliği ve İklim Değişikliği Politikalarını Etkileyen Argümanlar", Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Konya.
- Broto, Vanesa Castan and Harriet bulkeley; (2013), A Survey of Urban Climate Change Experiments in 100 Cities", Global Environmental Change, 23(1), pp.92-102.
- Cavan, G.; Kingston, R. (2012). "Development of a Climate Change Risk and Vulnerability Assessment Tool for Urban Areas". International Journal of Disaster Resilience in the Built Environment, 3(3), 253-269.
- Demir, C. (2021). Sürdürülebilir Enerji ve İklim Eylem Planı Hazırlık Süreçlerini Yürütme, Rapor No / 1. İstanbul.
- Demiray, B. (2017). İşletmelerin Ekogirişimcilik Faaliyetleri Kapsamında Sürdürülebilir (Temiz) Üretim Uygulamaları: ArçelikBuzdolabı Fabrikası Örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Demirci, M. (2015). Kentsel iklim değişikliği yönetimi. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (46), 75-100.
- Kaya, Y. (2012). Uluslararası Çevre Antlaşmalarına Uyum Sorunu, Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Köse, İ. (2018). İklim Değişikliği Müzakereleri: Türkiye'nin Paris Anlaşması'nı İmza Süreci. *Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 9(1), 55-81.
- Lindseth, Gard; (2004), "The Cities for Climate Protection Campaign (CCPC) and Framing of Local Climate Policy", *Local Environment*, 9(4), pp. 325-336.
- Mazlum, S. (2009). "Küresel İklim Değişikliğine Karşı Yerel Çözümler: Yerel İklim Politikalarının Karşılaştırmalı İncelemesi", Bilgin, Akay, Ertan (ed) Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyum Bildirileri – Ulusal Kalkınma ve Yerel Yönetimler – 2-, 1009-1025.
- Özşık, F. U. Türkiye'de Bir Kamu Politikası Olarak İklim Değişikliği: Tarihsel Gelişim, Uluslararası Müzakereler, Yapısal ve İdari Sorunlar Çerçevesinde Bir Değerlendirme. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 8(1), 66-96.
- UN-Habitat (2012a). Urban Patterns for a Green Economy: Working with Nature. United Nations Human Settlements Programme, Nairobi.
- Uzel, E. (2006). Küresel çevresel yönetim (iyi yönetim). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- [Internet](https://www.eumayors.eu/about/covenant-community/signatories.html)
- <https://www.eumayors.eu/about/covenant-community/signatories.html>
- <https://iklim.csb.gov.tr/paris-anlasmasi-i-98587> (Erişim tarihi: 12.04.2021)
- <https://www.dunya.com/kose-yazisi/yesil-mutabakat-turkiyenin-surdurulebilir-kalkinmasi-icin-onemli-bir-firsat/605910> (Erişim tarihi: 12.04.2021).
- <https://yesilgazete.org/paris-iklim-anlasmasinin-bugunu/> (Erişim tarihi: 12.04.2021).
- <https://egitimdb.csb.gov.tr/iklim-degisikligiyle-mucadele-calistayi-sonuc-bildirgesi-aciklandi.-haber-259023> (Erişim Tarihi: 21.04.2021).
- <http://www.tepebasi.bel.tr/> (Erişim Tarihi: 12.04. 2021)